

Este cunoscut faptul că nici cele mai aprofundate studii despre marii gânditori și scriitori, nu izbutesc să surprindă toate meandrele fanteziei lor cuceritoare. Creațiile de mare forță artistică și intelectuală fiind inepuizabile, ele oferă cu generozitate tuturor generațiilor care se succed surse de inspirație, izvoare de desfătare spirituală, modele de gândire și acțiune, puncte ferme de sprijin în urcușul anevoios spre desăvârșire pentru toți aceia care caută cu nesaț suprema împlinire umană. Căci „jocurile” minților nepervetite, „jocuri” fecundate de fiorul iubirii și al solidarității umane, au înscrisă în genetica lor sui-generis porunca eternei aspirații spre înalturi, spre universalitate.

Iată de ce, mai devreme sau mai târziu creațiile spirituale devin bunul cel mai prețios al întregii omeniri, marca cea mai ilustră a planetei noastre. Pentru că, lucru evident pentru oricine, chiar dacă se poate identifica un specific național de filosofare și – uneori – de cercetare științifică, filosofia și știința sunt eminate universale, întrucât aspiră la așa ceva încă din fașă și-și află împlinirea și liniștea aparentă doar în familia celor mai strălucite creații ale genului.

Dintre toate producțiile spiritului, literatura este aceea care reflectă cu cea mai mare intensitate specificul național al unui popor, și asta deoarece ea recurge la tainicele comori ale limbii, această adevărată generatoare a sufletului individual și colectiv, acest permanent miracol din care cu toții ne împărtășim și căruia avem datoria să-i aducem ofrande măcar prin respect și întrebuințare corectă.

Dar literatura rulează concomitent pe coordonata națională și pe cea universală, astfel că după surprinderea desăvârșitului național, ea va ocupa un binemeritat loc în loja de onoare a patrimoniului universal.

★

Despre Graham Greene am făcut nicaiva referiri în cartea *Symphonia cuvintelor*, apărută în anul 2005 la editura

Echim

. Dar statura impozantă a acestui mare artist este prin ea însăși un incitant îndemn la neîncetate abordări din noi și noi puncte de vedere.

Dacă viața lui Graham Greene a îmbrățișat aproape tot secolul 20 (născut în anul 1904, mort în 1991), opera lui extrem de întinsă, atât ca tematică cât și ca perioadă de elaborare, a dovedit cu prisosință încă de la debut că posedă acea rară însușire de-a fi mereu vie și captivantă, adică de-a trece peste nestatornicia gusturilor și de-a reține cu autoritate preferințele cititorilor de pretutindeni, nu numai din Marea Britanie.

Succesul s-a impus de la sine (cel de librărie, dar mai ales acela ce însoțește literatura de calitate), îndeosebi după ce Graham Greene și-a desăvârșit tehnica narării, lucru recunoscut chiar și de detractorii săi: limba simplă, fluentă și de mare expresivitate, arta individualizării personajelor și a dozării efectelor, echilibrul interior al cărților și – pe ansamblu – inegalabila măiestrie cu care reușește să-și încarneze câteva dintre temele sale predilecte:

a) Eternul om hărțuit;

b) Suferința morală și fizică;

c) Agresiunea și violența pretutindeni prezente, la fel ca suferința, dezgustul și nefericirea.

Iar Graham Greene nu face rabat de la excepționala sa înzestrare artistică nici măcar în „divertisme” ca *Ucigașul plătit* sau *Omul nostru din Havana*, romane de factură eminate politistă. Chiar dacă romanele politiste nu i-au adus lui Greene celebritatea Agathe Christie, nu-i mai puțin adevărat că elementele cheie din construcția cărților de acest gen – misterul și suspansul judicios condus, sunt mai mult sau mai puțin prezente în toate marile sale romane, fie că-i vorba de *Comedianții* sau de

Un american liniștit

, fie de

Un caz de mutilare

ori de

Puterea și gloria

Există la acest capitol o interesantă apropiere între scriitorul englez în discuție și Friedrich Dürrenmatt, marele scriitor elvețian de limbă germană. Asemenea celebrului său contemporan, Fr. Dürrenmatt a cultivat suspansul polițist în scrieri precum *Judecătorul și călăul*, *Făgăduiala*, romanul

Justiție

, în acest mod încercând să acrediteze ideea că moartea ne pândește la tot pasul într-o lume în care justiția zace în umbra agresiunii și violenței...

Având toate însușirile romanelor de acțiune (și, cum spuneam, încă ceva esențial pe deasupra), nu-i de mirare că aproape toate cărțile lui G. Greene au cunoscut ecranizări celebre, *Puterea și gloria* chiar o dublă ecranizare: prima americană, cea de-a doua britanică.

*

În anul 1926 Graham Greene s-a convertit la catolicism. Iar faptul acesta s-a vădit nu numai în mult gustatul său roman *Puterea și Gloria*, carte în care autorul narează incredibila hăituială la care este supus ultimul preot catolic dintr-un Mexic scufundat în sărăcie lucie, însă cuprins de febra revoluției și a anticlericalismului, ci și în aceea că în calitate de scriitor creștin, Graham Greene s-a lăsat absorbit de curentul literar ce luase naștere în Europa din sentimentul tragic al existenței, sentiment promovat de Dostoievski, Nietzsche, Henrik Ibsen, Knut Hamsun, Giovanni Papini și alții.

După anul 1900, conștiința literară europeană a tradus acest sentiment tragic într-un larg evantai de curente (literaturi), unele de esență creștină, altele de esență general umanistă, fără a lipsi orientarea socialistă promovată în Est de toți condeierii bolșevici, iar în Apus de G.B Shaw și Louis Aragon.

Principalele orientări izvorâte din mai sus amintitul sentiment tragic, așa cum rezultă din lucrările de specialitate, au fost:

1)Literatura tragică de esență creștină, reprezentată prin François Mauriac, Georges Bernanos, Graham Greene, Julien Green, Pär Lagerquist;

2)Literatura de acțiune și de exaltare a impulsului vital: André Malraux, Antoine de Saint-Exupéry, Henry de Montherlant;

3)Literatura de analiză a vieții interioare și a personalității umane: Henry James, Marcel Proust, James Joyce, Robert Musil, André Gide, Luigi Pirandello;

4)Literatura de observație realistă și investigație socială: John Galsworthy, Roger Martin du Gard, Thomas Mann, Liviu Rebreanu, Ivan Bunin;

5)Literatura filosofică și eseul: Henry Bergson, Jean-Paul Sartre, Oswald Spengler, Ortega y Gasset, Miguel de Unamuno, Emil Cioran;

6)Literatura absurdului: Franz Kafka, Albert Camus, Eugen Ionescu.

Notă: Ar fi cât se poate de instructivă o paralelă între Graham Greene și Julien Green, scriitorul de limbă franceză născut din părinți americani, proveniți din Scoția și Irlanda.

AUTOR: GEORGE PETROVAI

www.sighet-online.ro